

ՀՐԴԵՅ ԳԻՇԵՐ

Գիշերն ի բուն, զարհուրելի հերդեհն աւեր դարձրեց գիւղ,
 Բոցը հազար թեւեր կազմած զըրկեց, պըրկեց ամէն մի հիւղ.
 Մարդեր թողին սարսափահար՝ հալաւ, ինչքեր, տուն ու տանիք,
 Մարագներում մըռնչեցին պարանակապ խեղճ կենդանիք:

Գիշերապահ շըններն՝ ամէն կողմից թողին ոռնոց, կաղկանձ.
 Մայրեր փախան՝ կըրծքին սեղմած տրկլոր լանճեր իբր անգին գանձ,
 Ոմանք թեւից քարշ տուեցին փոքրիկ մանկանց ընթաթաթախ.
 Հալուր, պառաւ բազում անձեր բոցերի մէջ եղան մատաղ:

Առաստաղներ տեղի տւին, ճարճատեցին հող ու գերան,
 Թանձըր ծուխը դէպ՝ դուրս պոռթկաց քաց ղըռներից հընոցբերան.
 Եւ կատաղի սոյլը հովին իրար խառնեց արցունք ու ճիչ,
 Հաւ ու աքլոր, հորթ ու գառնուկ մեռան, կորան, չի մընաց ինչ:

Մարուեց պաղպաղն էլ աստղերին, ըստմնած մընաց գէմըր լուսնին.
 Ինչ որ դարեր հարկ էր եղած որմաշէնին, ճարտար հիւսնին՝
 Մի գիշերում լափեց հուրը՝ ամենազօր երկնի տարերց,
 Փռչի, մոխիր քամին տարաւ, գիւղը դարձաւ գեհէն անմերձ:

Ժամեր անցան, ամէն էակ զրտաւ իրա մի ապաստան,
 Մինչեւ դարձեալ լոյսը երկրին համբոյր տըւեց կենդանութեան.
 Յօղը ծածկեց դեռ հեծող զիւղն, թարմ շունչ տըւեց դաշտ, մարգերուն
 Ոչ ոք չի կար շուրջը յածող, ամէնքն էին փախած հեռուն:

Շերջակայից օգնել եկող շատ կըտրիճներ՝ ուսն հըրացան,
 Արկածեալի հետք փընտոելով խումբ – խումբ եղան եւ հեռացան.
 Հասան այնտեղ ուր դաշտի մէջ երկարում է մի հըրուանդան
 Անտառապատ, վըսեմաշուք եւ թեքում է լայն պողոտան:

Ոլորպըտոյտ զով վըտակը զըլզըլաւով հոսում էր վար,
 Եւ թարմ խոտեր, ջըրաշուշան ափին կազմած էին կամար.
 Իսկ նորածագ արփին իրա շողերն ուղղած վըճիտ ակին,
 Ասես, վերը, աղամանդէ մի աչք ձօնած էր բըլըակին:

Հետախույզներն ըզմայլեցան, ելան դէպի դարաստանն հարթ
Ուր զեռ հազիւ զարթած էին յասմիկ, շուշան եւ մըրտավարդ-
Յանկապատում թոյլ ճրուղոյում էին հաւքերն էլ սիրատարփ՝
Առաւօտեան սիւբից մըրսած թեւեր, զըլուխ տալով թափթափ:

Ոչ մի շըշուկ էլ չի լըսուեց, մի հըմայքի եղան գերի,
Բուր մարդոց աչքեր դարձան դէպի վըսեմ մի պատկերի...
Մի թաւամազ զամիռ ահարկու որի աչքից կըրակ ցայտէր,
Կըծկած՝ պահէր թաթերի մէջ մի լուսնադէմ մանկան այտեր:

Մի թաթն իրեւ բարձ էր պարզած, հովին դէմ էր տըւած իր դունչ,
Տաքացնելով քընքուշ մանկան որ խաղաղիկ քաշում էր շունչ.
Չէր մըմըրում, չէր խոժոռում որ ահաւոր փշերից ետք
Հանգիստ առնէր անգին տիրոջ՝ բոցից պըրծած կրախան հէջ...:

Բարիկ

ՀԱՅԿ-ԱՐԱՄ

Հ Ա Յ Ե Ր Ե Ն Ի Խ Ո Վ

Հայրենի ծով, արինի ծով մոնչող. քու վըթիդ սև ալիքները կը լսեմ ահա որ կը ձենեն Պոստոսի սեպ կողերը:

Ծեծէ՛, ձենէ՛, ժայռերէն վեր սլացիր, թող աշխարհը սասանի ծայրիդ խրոխտ շառաչէն. թէ և ան խու՛լ՝ բայց դուն մի՛ ըլլար համը գոհ:

Հայրենի ծով, անմեղութեան օրօրան. քու անայլայլ ծոցին մէջ կը տեսնեմ ահա քոյրերս մերկավիզ և անատինք, ու մանկիկներ ու մայրեր որ դէպի ինձ կը ձգտին:

Յուզուէ՛, յուզուէ՛, քու ծոցդ տունն է ցեղիս անխոս վըթին. յուզուէ՛, թող վէս Միհրդատ խողի ու Տիգրան իր անվկանգ բազուկները գրահէ:

Հայրենի ծով, նոր աշխարհի դու դը-ժուխը. շարժէ՛ ալիքները ամենի, թող ահա նոնք ջրվէժ դառնան ցեղի կարմիր հեղեղին ու տիեզերքն ողողեն, ինչ փոյթ

մարդոց տառապանքն, երբ դուն վիշտն ես Աստուծոյ և ամօթի սև խարանը մարդ-կութեան:

Հայրենի ծով, իմ կարօտի ցանկութիւն. կաթիլ մ'արիւն, շիթ մը արցունք դիւր աչքերուս ալին մէջ. թող անոնք իրեւ վըթժ քարանձառ թարթիչներս իր սլաց-ները դառնան:

Հայրենի ծով, արցունքի ծով մշտա-յոյզ. խօսէ՛, խօսէ՛, թող դողդողայ տիեզերք որ դու անյազ վիհն եղար ցեղի անգուսպ հանճարին, և տէր Նիպտոն իր գահէն թող օրհնէ քեզ փոփրադէզ:

Հայրենի ծով, հայրենի ծով սեպոյն. դուն որ մահը եղաւ քեզ յար պաշտողին, եղիւ և կեանքը անոր, զի մեծ է այն որ կը քանդէ ու կը շինէ ինչպէս արարիչ մը հզօր:

Մարտի, 1917

Թ. ԵՂԻՇԷ